

“Ik ben niet bang voor passend onderwijs, kom maar op, we zijn er klaar voor”

Op de website van het dorp word je hartelijk welkom geheten in dit idyllische plaatsje tussen Balk en het ‘t kleinste elfsteden stadje Sloten. Wikel (in de Friese taal) is bij uitstek geschikt voor liefhebbers van water en natuur door de unieke ligging aan het Slotermeer. Middelpunt van dit 700 inwoners tellende dorp, onderdeel van de gemeente Gaasterlân-Sleat, is de Nederlands Hervormde kerk met het praalgraf van de beroemde vestingbouwer Menno Baron van Coehoorn. Deze kerk ligt aan de rand van het Van Coehoornbos. Vroeger de residentie van Wijckel beroemdste inwoner. Nu liggen hier de prachtig beschutte ijsbaan en het korfbalveld van DTG. Camping ‘t Hop achter het bos is genoemd naar het kasteel van de vroegere baron Meerenstein. Wijckel heeft twee boerderijcampings, de Tsjasker en de Jachtlusthoeve. Basisschool de Regenboog staat in het centrum van het dorp en telt zo’n zestig leerlingen. In gebouw Irene vinden veel dorpsactiviteiten plaats. Wijckel is een prachtig dorp, met prachtige mensen. Kom langs en ervaar het zelf. Oant sjen.

“In het onderwijs wordt gewerkt met een structuur die erg oud is”, zegt Ackelyn Stapensea, directeur van de Regenboog. “Nu gaat ineens alles veranderen. Daar moet je in mee. Maar veel ontwikkelingen passen niet binnen de organisatie van een school als de onze. Zeker niet in een drie-groepenstructuur. Het betekent dat de leerkracht in drie verschillende groepen instructie moet geven, dat hij handelingsplannen moet maken en uitvoeren. Hij/zij is de hele dag bezig met instructie. Dan is er geen tijd voor extra zorg. We hebben nu 58 leerlingen op de Regenboog.” “Kleine scholen hebben het niet makkelijk”, zegt Gealien Tromp, groepsleerkracht van 7 en 8 en daarnaast intern begeleider. “De bevolking in dit soort dorpen loopt weliswaar niet terug, maar verandert wél van samenstelling. Het aantal kinderen op deze school groeit al een aantal jaren niet meer. Je moet dus andere keuzes maken. Aanpassen, veranderen of doorgaan op de

oude manier. Maar dan kom je wel in een neerwaartse spiraal terecht.” “Het roer moest om”, zegt Ackelyn Stapensea.

We wilden een omslag creëren

Ackelyn Stapensea: “Tot 2007 hebben we altijd met vier volwaardige groepen kunnen werken. Vanaf dat moment kregen we te maken met terugloop van het aantal leerlingen. Dat betekende dat we noodgedwongen

daar zijn wij het toevallig niet mee eens. Ook een kleine school kan wel degelijk goede onderwijskwaliteit laten zien aan ouders en inspectie. En kan op die manier een voorbeeldfunctie voor andere scholen zijn”.

‘t Lijkt een beetje op voortgezet onderwijs

“Zoekend naar nieuwe mogelijkheden zijn we in contact gekomen met de KPC Groep.

De bevolking in dit soort dorpen loopt weliswaar niet terug, maar verandert wél van samenstelling

een aantal dagdelen in drie combinatiegroepen moesten werken. Als team kun je dan twee dingen doen: je kunt die teruggang accepteren en er het beste van maken, maar dat was voor ons geen optie. Dan ben je te laat en raak je direct de kwaliteit van het onderwijs. Die komt dan wel ter discussie te staan. We wilden een omslag creëren. Dat was de optie van het hele team, vijf parttime leerkrachten en drie onderwijsassistenten. Die omslag vonden we nodig om de kwaliteit van ons onderwijs ook in de toekomst te kunnen handhaven. Want je kunt je wel neerleggen bij de gedachte dat een kleine school per definitie minder presteert, maar

Samen met Ineke van Sijl, onderwijskundige, hebben wij naar een werkbaar oplossing gezocht. TOM heet die oplossing. En TOM staat voor Teamonderwijs Op Maat. TOM bleek de nieuwe organisatie voor het onderwijs op onze school te zijn die we nodig hadden. TOM is de naam voor een integrale aanpak voor verandering en vernieuwing. En dat geldt voor alle terreinen van de school: de inzet van de medewerkers, de organisatie van het onderwijs en de inrichting van de leeromgeving. Drie pijlers, daar gaat het om. En TOM bleek wel zo flexibel dat we er als school een eigen invulling aan konden geven. Hoe hebben we dat gedaan?” Ackelyn

Stapensea en Gealien Tromp leggen het uit, enthousiast en overtuigend. "Zoals gezegd werken we nu met drie combinatiegroepen, groep 1, 2 en 3, groep 4, 5 en 6 en groep 7 en 8. Die groepsindeling heeft te maken met het aantal leerlingen per groep. De leerlingen beginnen elke ochtend in hun eigen basisgroep met kring- of bijbelactiviteiten. Klokslag negen start de instructie voor de

materialen en methodes van aanschaffen. Dat geldt heeft goed geholpen om TOM in te voeren op school. Voor TOM operationeel werd, hebben we de ouders uitvoerig voorgelicht. We hebben vooraf ook gewerkt met een klankbordgroep van ouders. We hebben de feiten op tafel gelegd: dit is de huidige situatie, op de huidige manier gaat het steeds minder worden met het onderwijs in Wijckel.

derwijs." Ackelyn Stapensea: "Ineke van Sijl van de KPC Groep heeft geweldig geholpen bij de voorbereiding en introductie van TOM. Ze komt nog regelmatig op bezoek. Twee tot drie keer per jaar komt ze kijken in een groep en bespreekt dan met ons de zaken die haar aandacht hebben getrokken. Daar kunnen we wat mee. De relatie met de ouders is intensiever geworden, nu komen de ouders zo'n vijf tot zes keer per jaar praten met een leerkracht. En de klankbordgroep blijft ons steunen en adviseren".

Door deze aandacht en zorg slagen we er in kinderen met een sbo-verwijzing bij ons op school te houden

verschillende groepen. De leerlingen van groep 5 tot en met groep 8 mogen hun eigen werkplek zoeken. De kinderen uit groep 3 en 4 hebben een eigen werkplek in hun eigen lokaal. De leerkrachten geven instructie in hun eigen vak op maandag, dinsdag en woensdag. Op donderdag en vrijdag is de instructie gericht op begrijpend lezen en spelling. Het begint er hier een beetje te lijken op de manier waarop er in het voortgezet onderwijs wordt gewerkt. De kinderen van groep 3 volgen alleen de rekeninstructie van de vakleerkracht. Taal en lezen worden door de eigen groepsleerkracht verzorgd."

Filosofie verandert

"Het planbord is een belangrijk instrument op de school. Daarop staan de dagtaken en de weektaken vermeld. Nu de praktijk. Een voorbeeld. De leerkracht die rekeninstructie geeft, heeft ongeveer vier instructiemomenten op een dag. Ieder instructiemoment duurt ongeveer vijftwintig minuten. De leerkracht kan zich helemaal wijden aan de instructie. De onderwijsassistent is er om de vragen van leerlingen te beantwoorden. De instructie is tegen een uur of elf afgelopen. Er blijft dan nog tijd over voor een extra instructie of een gesprek met een leerling. Deze manier van werken maakt het mogelijk om hulp op maat te leveren aan de leerlingen. De filosofie verandert ook. Het gaat niet meer over mijn klas maar over onze kinderen."

TOM-schrift: belangwekkend document

"We hebben geluk dat onze school in Friesland staat", zegt Ackelyn Stapensea. "De provincie Friesland steekt heel veel geld in zwakke en kleine scholen. Dit afgelopen drie jaar hebben wij jaarlijks een bijdrage van vijftienduizend euro gekregen. Dat geld gebruiken wij voor scholing, begeleiding van Ineke van Sijl en we kunnen er nieuwe

We gaan terug in leerlingenaantal. We hebben met de ouders uitvoerig gesproken over de inhoud van TOM. Er waren best veel opmerkingen, we hadden te maken met kritische ouders en dat is goed, want het hield ons scherp. Maar de invoering van TOM kreeg brede steun. De school werd TOM-proof gemaakt. Op 1 augustus vorig jaar hadden we een vliegende start. Een gemotiveerd klein, flexibel team stond daar garant voor. De omslag werd in één keer gemaakt. En dat ging goed. Al werkend liepen we natuurlijk tegen nogal wat zaken aan die nog niet helemaal klopten. 'Dit en dit kan beter, was dan de conclusie, laten we dat aanpakken.' We evalueren nu elke middag. Ons speciale TOM-schrift waarin we alles dat we de moeite waard vinden opschrijven, wordt een steeds belangwekkender en leerzaam document."

Relatie met ouders intensiever

Gealien Tromp vertelt het verhaal van Jan, een leerling met een laag iq. "Hij vraagt extra aandacht en binnen het TOM-systeem kan dat nu, omdat we meer handen in de groepen hebben, meer tijd voor onderwerpen als deze. Jan zit in groep 4, maar de onderwijsassistent helpt hem 's morgens apart. En hij rekt mee met groep 3. Dat gaat prima. Door dit soort gerichte aandacht en zorg slagen we er in kinderen met een sbo-verwijzing bij ons op school te houden. Ze kunnen dan in hun eigen vertrouwde omgeving blijven. En na de basisschool stromen ze vaak door naar het praktijkon-

Echt onderwijs op maat

Ackelyn Stapensea deed haar pabo-opleiding in Leeuwarden en daarna de opleiding voor schoolleiders op de hogeschool Windesheim in Zwolle. Werde onderwijzeres in Wijckel en werkt daar inmiddels twintig jaar, maar is intussen directeur van twee scholen, in Wijckel en op een school in het verderop gelegen Koudum. Gealien Tromp is groepsleerkracht van de groepen 7 en 8 en intern begeleider. Werkt nu tien jaar op de Regenboog en doet daar tussendoor een opleiding video-interactiebegeleiding. Ze deed de pabo in Sneek en maakte de opleiding af in Leeuwarden.

Ackelyn Stapensea is blij dat haar school overeind blijft in de turbulentie van de grote veranderingen in het onderwijs. "Door de introductie van TOM zijn ons onderwijs en de organisatie daadwerkelijk veranderd. We werden flexibeler en waren in staat om echt onderwijs op maat te geven. We kregen meer tijd voor individuele begeleiding van de leerlingen. Daardoor konden we meer zorg besteden aan kinderen die dat extra nodig hebben. En daardoor konden we ze binnen het reguliere onderwijs houden." Zij ziet de komst van passend onderwijs met vertrouwen tegemoet. "Ik ben niet bang voor passend onderwijs. Kom maar op, we kunnen het op de Regenboog prima aan, we zijn er klaar voor."